

Asia: VN/19831/2023

Työrauhalainsäädännön kehittäminen - luonnos hallituksen esitykseksi työehtosopimuslain, työriitojen sovittelusta annetun lain sekä eräiden muiden lakien muuttamisesta

Yleiset huomiot

Yleiset huomionne esityksestä

Yleisenä huomiona yhdyimme SAK:n, STTK:n ja AKAVA:n 19.10.2023 jättämään eriävään mielipiteeseen. Työrauhalainsäädännön valmistelussa ei ole pyritty edistämään työrauhaa tasapainoisesti. Työtaisteluoikeus on perusoikeus ja sen rajoitusperusteiden tulisi olla hyväksyttäviä. Hallituksen esityksessä ei ole esitetty hyväksyttäviä syitä esitettyjen työtaisteluoikeuden rajoitusten perusteeksi. Rajoitukset eivät lisäksi ole täsmällisesti määriteltyjä ja tarkkarajaisia.

Hallitus on perustellut työmarkkinauudistuksia työllisyystavoitteilla. Hallituksen esityksessä todetaan, että työtaisteluoikeuden rajoittamisella ei saada kuin korkeintaan vähäisiä työllisyysvaikutuksia, jotka nekin perustuvat olettamuksiin.

Hallituksen tavoitteena on toimivammat työmarkkinat. Hallituksen esityksessä todetaan, että esitys vahvistaisi työnantajan direktio-oikeutta ja heikentäisi työntekijöiden neuvotteluasemaa. Esityksessä on esimerkkinä todettu, että työtaisteluoikeuden rajoittaminen parantaa työnantajan edellytyksiä vaihtaa sovellettavaa työehtosopimusta ja heikentää työntekijöiden työehtoja.

Työrauhalainsäädännön uudistus on räikeästi ristiriidassa hallituksen tavoitteen kanssa saada toimivammat työmarkkinat.

Nykytilan ja sen arviointi

1 luku - Asian tausta ja valmistelu

2 luku - Nykytila ja sen arviointi

Lainsäädännön valmistelu on ollut puutteellista ja yksityiskohtaisten hallitusohjelmakirjausten vuoksi tosiasiallisia vaihtoehtoja ei ole harkittu.

Työtaisteluoikeus on perusoikeus ja sen rajoittamiselle esitetystä laajuudessa ei ole esitetty vaadittavaa välttämätöntä tarvetta ja painavaa syytä. Esitys ei ole vaaditulla tavalla rajoituksiltaan tarkkarajainen, vaan jättää tosiasiallisten työtaisteluoikeuden rajojen oikeuskäytännön varaan.

Yleisperustelut - luvut 3-6

3 luku - Tavoitteet

4 luku - Ehdotukset ja niiden vaikutukset

5 luku - Muut toteuttamisvaihtoehdot

-

8 a § [myötätuntotyötaistelun rajoitukset]

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Pykäläkohdan mukaan myötätuntotyötaistelun epäsuhtaisuus voisi ilmetä sen toteuttamistavan tai siitä pääriidan ulkopuolisille aiheutuneen vahingon perusteella. Hallituksen esitys pykäläkohdan perusteluissa ei ole tarkkarajainen. Se määrittelee esimerkinomaisesti kriteereitä, mutta jättää rajaukset epäselväksi. Perusoikeuksen rajaaminen edellyttää tarkkarajaista sääntelyä. Esimerkiksi taloudellisen vahingon epäsuhtaisuuden, tai kohtuuttoman pitkäkestoisuuden määrittelemisen jättäminen oikeuskäytännön varaan ilman lainsäätäjän tarkempaa määritelmää, ei täytä perusoikeuksien rajaamiselta edellytettävää tarkkarajaista sääntelyä.

Esityksessä säädettäisiin myös velvoitteesta turvata yhteiskunnan toiminnan kannalta välttämättömät palvelut ja toiminnot. Samassa yhteydessä tulisi säätää myös työntekijöiden korvaavista oikeuksista, eli työntekijöiden neuvotteluaseman vahvistamisesta. Työtaisteluoikeuden rajoittaminen ilman korvaavia toimia voi johtaa neuvotteluaseman merkittävään heikkenemiseen työehdoista neuvoteltaessa. Esimerkiksi Sähköalojen ammattiliitto ry neuvottelee sähkön tuotantoa ja jakelua koskevia töitä edustavan työehtosopimuksen.

8 b § [Poliittiseen päätöksentekoon kohdistuva työtaistelu]

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Pykäläkohdan perusteluissa on sama ongelma kuin kohdassa 8a §. Sääntely ei olisi perusoikeuksien rajaamiseksi edellytettävällä tavalla tarkkarajaista. Esimerkiksi pykälän 3 momentissa on kielletty poliittisen työtaistelun toistaminen samaan asiaan vaikuttamiseksi. Kuitenkin perusteluissa todettu, että poliittisen työtaistelun voi järjestää myös toistaa, jos esimerkiksi hallitusohjelman kirjaus on valmistelun aikana olennaisesti muuttunut. Sääntely on epäselvää ja jättää tämänkin pykäläkohdan osalta lain lopullisen sisällön määrittämisen oikeuskäytännön varaan.

Esitetty 24 tunnin enimmäiskesto poikkeaa myös pohjoismaisesta käytännöstä.

9 § [Hyvityssakko]

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Hyvityssakkojen korottaminen ei ole perusteltua. Työtaistelutoimi työehtosopimuksen voimassaollessa on sopimusrikkomus. Samoin on työnantajan työehtosopimuksen tietten rikkominen. Työehtosopimuksen tietten rikkomista on työehtosopimustekstien väistämättömän tulkinnanvaraisuuden vuoksi vaikeampi näyttää toteen. Työnantajalla on lisäksi työehtosopimuksen tulkintaetuoikeus, joka itsessään tekee asetelmasta epätasapainoisen. Paikalliset työehtosopimuksen voimassa ollessa toteutetut työtaistelut johtuvat usein työnantajan tulkintaetuoikeudellaan tekemästä uudesta työehtosopimuksen tulkinnasta tai käytännön muuttamisesta. Hyvityssakkojen korottaminen ei pureudu työehtosopimusten voimassa ollessa järjestettyjen työtaisteluiden juurisyihin, vaan toimii pelotevaikutuksen periaatteella.

10 § [Hyvityssakkoon tuomitseminen]

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Hyvityssakon alarajan nostamisesta tulee kokonaan luopua. Hyvityssakkoon tuomitseminen ei saa johtaa ammattiliiton tai ammattiosaston toiminnan loppumiseen ja sitä kautta tosiasiallisesti ammattiyhdistystoiminnan estymiseen. Sähköalojen ammattiliitto ry:llä on pieniä ammattiosastoja, joiden toiminta voisi esityksen myötä olla uhattuna.

Lakiin lisättävät otsikoinnit

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Esitys muuttaisi työriitojen sovittelusta annetun lain sisältöä ja valtakunnansovittelijan toimiston roolia merkittävästi. Poliittisten työtaisteluiden ja myötätuntotyötaisteluiden lisääminen työriitojen sovittelusta annettuun lakiin ei tuo mitään lisäarvoa lain todelliseen tarkoitukseen, sovittelun ja työmarkkinoiden toiminnan edistämiseen.

1 § Lain tarkoitus ja soveltamisala

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Esitys muuttaisi työriitojen sovittelusta annetun lain sisältöä ja valtakunnansovittelijan toimiston roolia merkittävästi. Poliittisten työtaisteluiden ja myötätuntotyötaisteluiden lisääminen työriitojen sovittelusta annettuun lakiin ei tuo mitään lisäarvoa lain todelliseen tarkoitukseen, sovittelun ja työmarkkinoiden toiminnan edistämiseen.

7 § Ilmoitus työnseisauksesta

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Poliittisten työtaisteluiden ja myötätuntotyötaisteluiden ilmoitusvelvollisuus valtakunnansovittelijalle on erikoinen ratkaisu, koska ne eivät edistä sovittelua. Ilmoitusajat nykyisessä laissa palvelevat sovittelun onnistumista. Poliittista työtaistelua ei voi sovitella ja myötätuntotyötaistelulla tuetaan pääriitaa, joka on soviteltavissa.

Ilmoitusaikojen siirtämiselle työehtosopimuksista lainsäädäntöön ei ole perusteita, eikä esitetty malli ole toimiva.

8 a § Myötätuntotyötaistelun rajoitukset

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Viittaamme lausuntoomme työehtosopimuslain 8a § kohdassa.

8 b § Poliittiseen päätöksentekoon kohdistuva työtaistelu

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Viittaamme lausuntoomme työehtosopimuslain 8b § kohdassa.

8 c § Työtaisteluoikeus virkasuhteessa

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

18 a § Hyvitys

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Viittaamme lausuntoomme työehtosopimuslain 9 § kohdassa.

18 b § Hyvityksen rahamäärän tarkistaminen

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

3 luvun 6 § Laittomaksi julistetun työnseisauksen jatkaminen

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Esitys on nykysääntelyyn nähden poikkeava ja kohtuuton. Nykysääntelyssä seuraukset työntekijäjärjestön toimeenpanemista työtaisteluista kohdistuvat järjestöön. Hallituksen esitys työrauhalainsäädännön uudistamisesta on kokonaisuutena vahvasti epätasapainoinen ja työntekijälle kohdistuva henkilökohtainen seuraamusmaksu on selkeä osoitus siitä.

Viittaamme myös kohdassa 9 § lausumaamme. Usein työehtosopimuksen voimassa ollessa työnseisaukseen johtaa myös työnantajan toiminta. Esitys ei pureudu työnseisausten juurisyihin, vaan perustuu pelotevaikutukseen.

4 luvun 9 § Laittomaksi julistetun työnseisauksen jatkaminen

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Ollila Jari
Sähköalojen ammattiliitto ry - vastaava sopimusasiantuntija